

(Sendt NROFs medlemsblad *Pro Patria* 21. desember 2015. Ikke tatt inn – begrunnelse ikke gitt)

Odd Gunnar Skagestad:

Sverre Diesens besværelser

I *Pro Patria* nr. 5, 2015 ("Norges forvarsevne – kan forfallet snus?", s.64) går tidligere forsvarssjef Sverre Diesen til felts mot diverse "meninger" som jeg angivelig skal ha ytret i min artikkel i *Pro Patria* nr. 3, 2015.

Blant annet skal jeg ha ment at det å snu forfallet (av landets forvarsevne) må innebære å gjenreise det verneplikts- og mobiliseringsbaserte invasjonforsvaret. Jeg kan ikke se å ha skrevet noe slikt, ei heller å ha argumentert for et forsvar som ikke er rettet mot dagens sikkerhetsutfordringer.

Jeg skal imidlertid vedgå at det har en smule underholdningsverdi når Diesen hevder at fordelene ved et avvirket forsvar til forskjell fra det han kaller "Skagestads forsvar", er at et avvirket forsvar i det minste er gratis.

Med sine betydelige pedagogiske og polemiske evner har Diesen for lengst klart å få undertegnede og andre tungnemme almuespersoner til å akseptere at "det finnes et forsvar tilpasset et hvert budsjett i utgangspunktet". Samt, å innse at "hvorvidt man mener et forsvar til 30, 40 eller 50 milliarder er tilstrekkelig er og blir et spørsmål om hvor viktig man mener sikkerhet er i forhold til andre samfunnssteder".

Ingen stor uenighet her: Jeg tror ikke min oppfatning av hvordan vårt forsvar optimalt bør innrettes, er så radikalt ulikt Diesens. Vel ikke så merkelig, Diesens fagmilitære vurderingsevne er det vel de færreste som trekker i tvil. Og de fleste av oss har vel også opp gjennom årene fått med oss hans enkle, men overbevisende mantra: At uansett et forsvarsbudsjetts størrelse, så må det vokse i takt med kostnadsveksten i forsvarssektoren dersom vi skal greie å opprettholde den forsvarsstrukturen som budsjettet i utgangspunktet er ment å finansiere.

Diesens tilbøyelighet til å tillegge andre en mening som han så kan argumentere mot, kommer tydelig frem i følgende passus: "Hvis Skagestad mener at embetsmenn skal opptre som formenn i pressgruppen for egen sektor er jeg av den mening at det er prinsipielt galt og kommunikasjonsstrategisk dumt".

Nei, Diesen, noe slikt mener jeg ikke, hvilket jeg også kan innestå med henvisning til et kvart århundres fartstid som norsk embetsmann. Men jeg mener bestemt at i et demokrati som vårt er det også borgernes rett å ytre seg med frimodighet om politiske spørsmål – herunder spørsmål som gjelder landets forvarsevne, ja endog inkludert budsjettnivået. Med denne retten følger også et ansvar. Det er en rett og et ansvar som vi alle – sivilister så vel som landets offiserskorps – bør ta på alvor. Og det er en rett og et ansvar som ikke minst påhviler politikernes øverste fagmilitære rådgiver.

Debatten om hva som har gått galt med norsk forsvarsplanlegging og –politikk gjennom de siste 15-20 årene har vært en nyttig og nødvendig eksersis. Denne debatten burde imidlertid snart være et tilbakelagt stadium. Blikket bør nå med fordel rettes fremover, mot de utfordringer som fremtidsperspektivene avtegner. I så måte vil Forsvarssjefens fagmilitære råd *Et forsvar i endring*, som ble lagt frem 1. oktober 2015, være et nødvendig om enn neppe tilstrekkelig utgangspunkt.

NORGES FORSVARSEVNE

– kan forfallet snus?

Foto: JAN PETTER LYNAU / VG/NTB scanpix

Dette er spørsmålet Odd Gunnar Skagestad stiller i Pro Patria nr 3 2015, der han viser til de dystre perspektivene Paul Narum og undertegnede trekker opp i et Civita-notat.

AV SVERRE DIESEN

Skagestad mener å se at jeg møter meg selv i døren når jeg argumenterer for en avvikling av det gamle mobiliseringsbaserte invasjonforsvaret, når vi nå angivelig ser en ny, potensiell trussel fra et mer aggressivt Russland. Min umiddelbare refleksjon er at hvis det å snu forfallet skal innebære å gjenreise det verneplikts- og mobiliseringsbaserte invasjonforsvaret slik det kan se ut som Skagestad mener, foretrekker jeg forfallet. Forskjellen på Skagestads forsvar og et avviklet forsvar er at begge er like ubrukelige som svar på dagens sikkerhetsutfordringer, men et avviklet forsvar er i det minste gratis.

Men både Skagestad og andre finner det tydeligvis svært vanskelig å akseptere at det finnes et forsvar tilpasset et hvert budsjett i utgangspunktet. Hvorvidt man mener et forsvar til 30, 40 eller 50 milliarder er tilstrekkelig er og blir et spørsmål om hvor viktig man mener sikkerhet er i forhold til andre samfunnsoppgaver. Det er og forblir derfor grunn-

leggende et politisk prioriterings-spørsmål, og like lite et fagmilitært spørsmål som det er et medisinsk spørsmål å avgjøre hvor mye helsevesen som er nok. Forsvarssjefens oppgave er å sørge for at politikerne vet hva konsekvensene av deres prioriteringer er i hvert enkelt tilfelle, slik at de har en mulighet for å holde disse opp mot hverandre når de gjør sine valg. Hvis Skagestad mener at embetsmenn skal opptre som formenn i pressgruppen for egen sektor er jeg av den mening at det er prinsipielt galt og kommunikasjonsstrategisk dumt.

Når politikerne derfor har bestemt seg for hva slags forsvar de ønsker seg og vil betale for, vil de måtte la budsjettene følge kostnadsutviklingen. Hvis ikke, vil det etter hvert som budsjettene taper kjøpekraft, forvitte og forfalle, uansett hva det koster i utgangspunktet. Da har de med den første beslutningen bare bestemt hva slags forsvar de i realiteten har tenkt å avvikle. Forsvarets problem er at politikerne

i snart 25 år regelmessig har vedtatt et større forsvar enn de finansierer. Dette betyr ikke bare en gradvis svekkelse av forsvarsevnen, det innebærer også en massiv sløsing med samfunnets ressurser.

Skagestads andre poeng – at det var galt å argumentere for en avvikling av det «gamle» forsvar til fordel for et forsvar innrettet mot mer moderne sikkerhetsutfordringer – er ikke bedre enn hans første. I den grad det kan sies at vi står overfor et annet Russland, betyr ikke det at den kalde krigens invasjonstrussel har gjenoppstått. De angrepsscenarioene vi med noen rimelighet kan sannsynliggjøre i dag, tjener helt andre politiske formål og ville ha en helt annen militær karakter med hensyn til både varslings- og styrkeinnsats og angrepets type og omfang. Argumentet for i sin tid å avskaffe det gamle invasjonforsvaret har aldri vært at Russland har opphørt å være en strategisk usikkerhetsfaktor. Argumentet var og er at det gamle Forsvaret ikke var brukelig til noe

annet enn en total krig på vårt eget territorium hvor det ville stå om vår eksistens som nasjon – forutsatt at vi mobiliserte i tide og fikk de ukene med forberedelser som mobiliseringsforsvarets bedrøvelige materiell- og treningsstandard ville kreve. Det «klassiske invasjonssvaret, tilrettelagt for å beskytte Norge mot vår store nabo i øst» var for å si det spissformulert i ferd med å bli et ubrukelig svar på et irrelevant problem. Hadde vi beholdt det

lenger enn vi gjorde, ville Forsvaret i dag vært enda mindre, fordi vi hadde hatt enda færre disponible investeringsmidler. Svaret på både nasjonale og internasjonale sikkerhetsutfordringer etter den kalde krigen er et velutstyrt og veltrent stående forsvar som kan settes inn på kort varsel der det er bruk for det, enten det er hjemme eller ute. At vi ikke viser nødvendig evne og vilje til å finansiere det er beklagelig, men det gjør det ikke mer

rasjonelt å grave opp igjen mobiliseringsforsvaret fra den militærhistoriske kirkegården.

Odd Arne Skagestad har utvilsomt et ekte engasjement for Forsvaret, og hans bekymring for utviklingen er sikkert like ekte som den er velbegrunnet, selv om forenklete forestillinger om forsvarøkonomi og trussel leder ham til de gale konklusjonene. ■

(Innleget er noe forkortet. Red)

**«HVORVIDT MAN MENER ET
FORSVAR TIL 30, 40 ELLER
50 MILLIARDER ER TILSTREKkelig ER
OG BLIR ET SPØRSMÅL
OM HVOR VIKTIG MAN MENER
SIKKERHET ER I FORHOLD TIL ANDRE
SAMFUNNSGODER.»**

